

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Prop. 113 L

(2023–2024)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og arbeidstvisten mellom Unio og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet i forbindelse med Statsoppgjøret 2024

*Tilråding fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet 14. juni 2024,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Arbeids- og inkluderingsdepartementet legger med dette frem forslag om at arbeidstvisten mellom Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og arbeidstvisten mellom Unio og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet skal avgjøres av Rikslønnsnemnda. Departementet legger samtidig frem forslag om at det blir forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans for å løse tvistene.

2 Forhandlinger og mekling

Tvistene har oppstått i forbindelse med Statsoppgjøret 2024 mellom LO Stat, YS Stat, Akademikerne og Unio på arbeidstakersiden og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet på arbeidsgiversiden. Etter brudd i forhandlingene gikk tvisten til mekling.

Akademikerne varslet plassoppsigelse 30. april. Plassoppsigelsen omfattet 3 500 medlemmer. Unio varslet plassoppsigelse 7. mai. Plassoppsigelsen omfattet 36 292 medlemmer.

Det ble gjennomført mekling 2., 21., 22. og 23. mai, med frist 23. mai kl. 24.00. Etter å ha meklet på overtid nådde LO Stat og YS Stat, med meklerens mellomkomst, frem til en forhandlingsløsning. LO Stat har sendt forhandlingsløsningen til uravstemning. Frist for svar til Riksmekleren er satt til 20. juni 2024.

For Akademikerne og Unio ble meklingen avsluttet på overtid, 24. mai kl. 07.15 uten resultat. Det fremgår av Riksmeklerens møtebok at meklerne konstaterte at partene sto så langt fra hverandre at det ikke var grunnlag for å legge frem et forslag som kunne forventes å bli anbefalt av begge parter.

Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og arbeidstvisten mellom Unio og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet i forbindelse med Statsoppgjøret 2024

3 Tvisten mellom Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet

3.1 Utvikling og omfang av tvisten

Akademikerne iverksatte den varslede streiken 24. mai. Det var i første omgang varslet et uttak på om lag 1 230 medlemmer. Det er mindre avvik i henholdsvis Riksmeklerens, Digitaliserings- og forvaltningsdepartementets og Akademikernes lister over uttak. Departementet forstår at dette skyldes ulike forhold, herunder mindre inkurier i forbindelse med de varslede fratredelsene. Dette har ikke betydning for departementets vurderinger.

Akademikernes første uttak rammet flere statlige virksomheter. Det ble blant annet tatt ut om lag 150 ansatte i Kripos, 237 i Mattilsynet, 295 i Norges vassdrags- og energidirektorat og 230 i Oslo politidistrikt.

Streiken ble utvidet 27. mai med ytterligere 697 medlemmer, hvorav om lag 211 ansatte i Direktoratet for medisinske produkter. Det ble også tatt ut ytterligere 32 ansatte i Mattilsynet, 58 ansatte i Norges vassdrags- og energidirektorat og 46 i Oslo politidistrikt.

Akademikerne varslet videre en ytterligere opptrapping av streiken fra mandag 3. juni. Den varslede opptrappingen omfattet 221 ansatte i Nasjonal sikkerhetsmyndighet, som senere ble korrigert til 201. Det var også varslet et ytterligere uttak på 15 ansatte i Direktoratet for medisinske produkter, 24 ansatte i Mattilsynet, 36 ansatte i Norges vassdrags- og energidirektorat og 68 ansatte i Oslo politidistrikt.

3.2 Virkninger av konflikten mellom Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har hatt løpende kontakt med berørte departementer. Via fagdepartementene har Arbeids- og inkluderingsdepartementet mottatt rapporter om konsekvensene av streikene fra de ulike departementenes underordnede etater. De to streikene har i hovedsak rammet ulike virksomheter, men enkelte virksomheter og politidistrikt ble rammet både av Akademikerne og Unios uttak.

I konflikten mellom Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet omfattet de første to uttakene et stort antall ansatte i Oslo politidistrikt.

Justis- og beredskapsdepartementet har rapportert løpende om streikenes konsekvenser for politisektoren.

Justis- og beredskapsdepartementet rapporterte etter andre uttak, 29. mai, om at streiken på dette tidspunkt hadde alvorlige konsekvenser på flere områder. I Kripos hadde streikeuttaket store operative konsekvenser, særlig innenfor påtale, narkotika- og våpenanalyse, nasjonal kommunikasjonskontroll, internasjonalt politisamarbeid og etterretning. Når det gjaldt uttak av påtalejurister viste Justis- og beredskapsdepartementet til Oslo politidistrikts egen rapport, hvor det het:

Streikeuttaket innen påtale er det mest kritiske for OPD, der ca. 60% av de ansatte er tatt ut i streik. Konsekvensene vil bli store allerede denne uken, og øke etter hvert som streiken varer. Videre er det begrenset kapasitet på etterforskningssiden, som vil medføre lengere saksbehandlingstid, tekniske spor kan gå tapt og stor sannsynlighet for at gjerningspersoner må løslates.

Justis- og beredskapsdepartementet viste videre til flere konsekvenser, blant annet for grenseovervåking.

Departementet mottok deretter, lørdag 1. juni, en ny rapport fra Justis- og beredskapsdepartementet om konsekvensene i deres sektor. Dette i forbindelse med den varslede nye opptrappingen fra mandag 3. juni. I rapporten står det blant annet:

Uttaket av påtalejurister innebærer at Oslo politidistrikt ikke lenger har en gripbar påtalesressurs, og representerer en betydelig fare for liv og helse og vil ha stor effekt på etterforskning og etterretning.

Oslo politidistrikt er avhengig av at innsendte dispensasjonssøknader innen påtale innvilges for å kunne ha forsvarlig drift som ikke medfører fare for liv og helse. Dette er ikke tilfellet og vi har innen siste døgn mottatt 43 avslag på dispensasjonssøknader for påtale i Oslo.

I Kripos medfører uttaket av påtalejurister til at de ikke har mulighet til å følge opp internasjonale etterlysninger (SIRENE). Dette innebærer at etterlyste ikke blir pågrepet og utlevert. Når tunge kriminelle får gå fri, øker risikoen for ny kriminalitet. Et konkret eksempel er at en etterlyst drapsdømt utlending ble løslatt som følge av redusert kapasitet hos påtalemyndigheten. Videre vil rettsanmodninger fra utlandet ikke bli saksbehandlet til riktig tid.

Det var videre dialog om situasjonen i politiet mellom Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet gjennom dagen søndag 2. juni. Arbeids- og inkluderingsdepartementet ba Justis- og beredskapsdepartementet konkretisere hvilke oppgaver og funksjoner som var berørt, hvilke konkrete konsekvenser det medførte og hvilke eventuelle kompenserte tiltak som var iverksatt. Justis- og beredskapsdepartementet/Polidirektoratet pekte i rapport av 2. juni kl. 15.40 blant annet på følgende:

Oslo har for tiden over 200 personer i varetekt. For 70 av dem er det berammet forlengede fengslinger i kommende uke. Flere av disse er del av kriminelle nettverk og er blant annet siktet for drap, drapsforsøk, organisert kriminalitet, overgrep og annen alvorlig vold.

Dersom disse fengslingsmøtene ikke kan gjennomføres vil disse måtte løslates. En løslatelse vil innebære en umiddelbar og konkret fare for at de begår ny alvorlig vold, drap, overgrep, at noen av dem forlater landet og at vitner kan bli påvirket, truet eller hevnet på.

Det er videre berammet [antall] tilrettede avhør kommende uke i saker der det er mistanke om pågående overgrep mot barn som ikke vil bli gjennomført.

Oslo politidistrikt håndterer videre flere hundre besøksforbud og 8 personer med omvendt voldsalarm. Dette er tiltak som må følges opp av påtale og eventuelt begjæres forlenget ved behov. Streikeuttaket vil medføre at disse personene ikke blir fulgt opp og innebærer en umiddelbar og konkret fare for liv og helse for de som har krav på beskyttelse, men ikke får det.

Oslo politidistrikt registrerer 1500 nye straffesaker i uken. Påtalejuristene har ansvar for å beslutte nødvendige og umiddelbare beskyttelsestiltak og tvangsmiddelsbruk slik som varetekt, opprettholdelse av pågripelser, utstedelse av kontakt- og besøksforbud, omvendt voldsalarm eller andre tiltak. Når påtale er tatt ut i streik vil disse tiltakene verken bli vurdert eller iverksatt, noe som medfører en umiddelbar fare for at vold utøves mot de som trenger vern.

Grunnet en inkurie i forbindelse med varsling om plassfratredelse, ble det klart at opptrappingen av streiken for politijurister ville bli utsatt til tirsdag 4. juni.

På kvelden lørdag 1. juni mottok Arbeids- og inkluderingsdepartementet en rapport fra Justis-

og beredskapsdepartementet vedlagt to brev fra Nasjonal sikkerhetsmyndighet vedrørende det varslede streikeuttaket i Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Med virkning fra 3. juni var det varslet et uttak på 221 ansatte som senere ble korrigert til 201. Uttaket omfattet således om lag halvparten av de ansatte i Nasjonal sikkerhetsmyndighet.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet søkte Akademikerne om dispensasjon fra streiken for 86 av sine ansatte. Av rapporten fremgår det at søknadene var basert på Nasjonal sikkerhetsmyndighets vurdering av hvilke funksjoner som var nødvendige for å opprettholde Nasjonal sikkerhetsmyndighets evne til å håndtere sine kjerneoppgaver gjennom hele krisespekteret. Nasjonal sikkerhetsmyndighet la til grunn at etaten til enhver tid må ha nødvendig personell tilgjengelig for å ivareta beredskap for håndtering av uønskede hendelser. De viste i denne sammenheng til at Nasjonal sikkerhetsmyndighet, basert på behov i den til enhver tid gjeldende situasjon, skal evne å opprettholde, utvide, legge om eller legge ned leveranser på en planlagt og prioritert måte. Nasjonal sikkerhetsmyndighet må til enhver tid ha tilgjengelig det personellet som kreves for å ivareta de funksjoner og tjenesteleveranser som understøtter nasjonal sikkerhet, Forsvarets operative evne og NATOs operative evne. Nasjonal sikkerhetsmyndighet må gjennom hele krisespekteret være i stand til å utføre sine hovedoppgaver på tvers av militær sektor og sivile sektorer.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet opplyste at de fremsatte dispensasjonssøknadene hadde til hensikt å sikre ivaretagelse av følgende kjerneoppgaver:

- Evne til å ivareta egen sikker driftsevne og intern sikkerhet.
- Bidra til nasjonal situasjonsforståelse og beslutningsevne innenfor forebyggende sikkerhet (*Hovedinstruks for Nasjonal sikkerhetsmyndighet*).
- Ivareta nasjonal oversikt over grunnleggende nasjonale funksjoner (GNF), virksomheter som er avgjørende eller av vesentlig betydning for grunnleggende nasjonale funksjoner, samt skjermingsverdige verdier, sikkerhetsklarert personell og sikkerhetsklarerte leverandører.
- Drive en nasjonal responsfunksjon for alvorlige digitale angrep og et nasjonalt varslingssystem for digital infrastruktur (VDI).
- Ivareta rollen som *National Security Authority* (NSA) i henhold til *Nato Security Policy* med det nasjonale ansvaret for sikker håndtering av NATO-gradert og nasjonalt gradert informasjon, militært og sivil, i inn- og utland.

Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og arbeidstvisten mellom Unio og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet i forbindelse med Statsoppgjøret 2024

- Ivareta rollen som *Competent Public Regulated Services Authority* (CPA) overfor EU i tilknytning til bakkeinfrastruktur for satellitt navigasjonssystemet Galileo på norsk territorium.

Det ble også opplyst at dispensasjon var vurdert konkret med hensyn til Nasjonal sikkerhetsmyndighets aktiviteter som direkte adresserer verdier og sårbarheter som treffes av Etterretnings-tjenestens (ETJ) og Politiets oppjusterte sabotasjetrussel.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet opplyste at dersom dispensasjoner ikke ble innvilget, ville de ikke kunne ivareta sine kritiske oppgaver ved uønskede hendelser og levere deres tjenester som understøtter nasjonal sikkerhet og Forsvarets operative evne i henhold til Hovedinstruksen, Nasjonalt beredskapssystem og Forsvarssjefens operative krav. Selv dersom alle dispensasjonssøknader ble innvilget ga Nasjonal sikkerhetsmyndighet uttrykk for at etaten ville få redusert kapasitet og evne på viktige leveranser.

Det fremgikk av rapporten at 84 av 86 dispensasjonssøknader var avslått. Det heter i det vedlagte brevet fra Nasjonal sikkerhetsmyndighet:

Vurdering av konsekvenser av avslag på søknader om dispensasjon etter Hovedavtalens § 48

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) viser til søknader om dispensasjon fra streik i henhold til *Hovedavtalen i staten* § 48 oversendt 30. og 31. mai til Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet. Det ble totalt søkt om dispersjon/unntak for 86 ansatte. To søknader ble innvilget og 84 søknader ble avslått. Dette innebærer at 201 ansatte ved NSM er varslet tatt ut i streik med virkning fra mandag 3. juni.

Dette dokumentet er NSMs vurdering av konsekvenser av avslag på ovennevnte søknader om dispensasjon.

I skriv av 31. mai (vår ref. B-24/0077-1) redegjør NSM for hvilke kjerneoppgaver som må ivaretas gjennom hele krisespennet og som er lagt til grunn for søknadene om dispensasjon.

Vi legger til grunn at etaten til enhver tid må ha nødvendig personell tilgjengelig for å ivareta beredskap for håndtering av uønskede hendelser og som kreves for å ivareta de funksjoner og tjenesteleveranser som understøtter nasjonal sikkerhet, Forsvarets operative evne, NATOs operative evne og våre forpliktelser iht. EU-samarbeid.

For søknadene om dispensasjon som er fremmet er det lagt til grunn et minimum av personell som kreves for å kontinuerlig kunne ivareta disse særskilt sentrale oppgavene for nasjonal sikkerhet.

NSM vurderer at avslag på søknadene om dispensasjoner medfører at NSM ikke vil kunne ivareta våre kritiske oppgaver ved uønskede hendelser og levere våre tjenester som understøtter nasjonal sikkerhet, Forsvarets operative evne, NATOs operative evne i henhold til *Hovedinstruks for Nasjonal sikkerhetsmyndighet, Nasjonalt beredskapssystem og Forsvarssjefens operative krav* gjennom hele krisespennet.

3.3 Departementets vurderinger

Arbeids- og inkluderingsdepartementet vurderte søndag 2. juni situasjonen slik at tvisten mellom Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet måtte løses ved tvungen lønnsnemnd. Årsaken til dette var Justis- og beredskapsdepartementets vurdering om at utvidelsen av streiken fra mandag 3. juni ville medført at Nasjonal sikkerhetsmyndighet ikke ville kunne ivareta sine kritiske oppgaver ved uønskede hendelser og levere deres tjenester som understøtter nasjonal sikkerhet, Forsvarets operative evne og NATOs operative evne i henhold til Hovedinstruks for Nasjonal sikkerhetsmyndighet, Nasjonalt beredskapssystem og Forsvarssjefens operative krav gjennom hele krisespennet. Om lag halvparten av alle ansatte i Nasjonal sikkerhetsmyndighet ville fra 3. juni vært tatt ut i streik.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet er en av Norges tre etterretnings- overvåkings- og sikkerhetstjenester. Tjenestens hovedoppgave er å bedre Norges evne til å beskytte seg mot spionasje, sabotasje, terror og sammensatte trusler.

Justis- og beredskapsdepartementet og etatens vurderinger var at det høye antallet i streik, og at de hadde fått avslag på 84 av 86 dispensasjonssøknader medførte at Nasjonal sikkerhetsmyndighet ikke vil kunne ivareta sine kritiske oppgaver.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet vurderte at det varslede uttaket ville medført en fare for samfunnsmessige konsekvenser av en så alvorlig karakter, at det ville være uforsvarlig å ikke gripe inn i konflikten før dette uttaket ble iverksatt. På denne bakgrunn ble det derfor besluttet å gripe inn i konflikten søndag, kvelden før den varslede opptrappingen.

På denne bakgrunn innkalte statsråden partene til møte søndag 2. juni kl. 21.00. På stats-

rådens forespørsel bekreftet partene at de ikke så noen mulighet for å komme til enighet i tvisten mellom dem. I lys av dette informerte statsråden partene om at Regjeringen ville gripe inn med tvungen lønnsnemnd. På anmodning fra statsråden sa arbeidstakerne seg villig til å gjenoppta arbeidet slik at streiken ble avsluttet.

4 Tvisten mellom Unio og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet

4.1 Utvikling og omfang av tvisten

Unio iverksatte den varslede streiken 24. mai med uttak av 21 ansatte i ulike statlige virksomheter.

Streiken ble trappet opp 27. mai med uttak av ytterligere 1 593 ansatte, herunder om lag 500 ansatte i flere politidistrikt og 10 ansatte i Kripas.

Streiken ble trappet opp ytterligere 3. juni, med uttak av 1 736 nye medlemmer. Uttaket omfattet blant annet om lag 600 medlemmer i ulike politidistrikt, 35 ansatte i Kripas, samt 8 ansatte ved Meteorologisk institutt.

Unio varslet deretter en ytterligere opptrapping av streiken fra 5. juni med uttak av 163 medlemmer. Den varslede opptrappingen omfattet blant annet 15 ansatte i Oslo politidistrikt, 38 ansatte i Vest politidistrikt, 35 ansatte i Øst politidistrikt og 52 ansatte ved Meteorologisk institutt.

4.2 Virkninger av konflikten mellom Unio og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet

Unios første uttak var begrenset, med kun 21 ansatte i ulike virksomheter.

Det andre uttaket fra 27. mai hadde større konsekvenser, særlig i politiet hvor om lag 500 ble tatt ut i streik. Politisektoren var rammet av både Akademikerne og Unios uttak. Departementet mottok etter hvert flere rapporter fra Justis- og beredskapsdepartementet om virkningen av begge streikene i politisektoren, jf. redegjørelsen ovenfor.

I brev til Justis- og beredskapsdepartementet av søndag 2. juni ba Arbeids- og inkluderingsdepartementet om at konsekvensene av streikene som redegjort for i rapport av 1. juni, ble ytterligere konkretisert. Det ble understreket at det i tillegg var viktig å tydeliggjøre hvilke yrkesgrupper som var berørt for å kunne vurdere om det var Akademikernes eller Unios streikeuttak som medførte de aktuelle konsekvensene.

I brev av 2. juni kl. 21.11 uttalte Justis- og beredskapsdepartementet at det ikke forelå en umiddelbar og konkret fare for liv og helse eller andre alvorlige samfunnsmessige konsekvenser som følge av Unios uttak i politiet. Via Justis- og beredskapsdepartementet opplyste Kripas at faren for liv og helse var reell, men ikke konkret og umiddelbar slik situasjonen var på dette tidspunkt. Kripas understreket imidlertid at dette fort kunne endre seg.

Mandag 3. juni gikk ytterligere 1 736 Unio-medlemmer ut i streik, herunder over 600 i politiet.

Unio varslet enda en opptrapping med virkning fra 5. juni.

Tirsdag 4. juni kl. 20.49 mottok Arbeids- og inkluderingsdepartementet melding fra Justis- og beredskapsdepartementet der en vurdering fra Politidirektoratet var vedlagt. JD skrev:

Se vedlagte vurdering fra POD. I dagens sikkerhetspolitiske situasjon, våre forpliktelser etter Schengen og dagens trusselsituasjon er JDs oppfatning at dette betyr at streiken må avsluttes.

Det fremgår av rapporten at det fra 5. juni kun ville være én ansatt ved grensekontrollen i Vest politidistrikt som ikke var tatt ut i streik. Det var søkt om dispensasjon for fire ansatte, men samtlige søknader var avslått. Dette innebar at luftgrensen på Flesland enten måtte stenges eller være ubetjent. Videre ble det rapportert at for sjøgrensen innebar dagens uttak at samtlige forhåndsplanlagte kontroller på cruisebåter utgikk. I tillegg ville heller ikke av- og påmønstring av sjømenn bli gjennomført, slik at det allerede på dette tidspunkt var en åpen sjøgrense i Vest politidistrikt.

Av rapporten fremgikk det at yttergrensekontrollen på Gardermoen på dette tidspunktet var basert på en minimumsbemanning, slik at identitetskontroll og dokumentundersøkelser ble gjennomført i mindre utstrekning enn nødvendig. I Sør-Vest politidistrikt var 13 personer tatt ut i streik, og bemanningen kraftig redusert. I enkelte perioder var det ingen på jobb, og uten kapasitet til å gjennomføre minimumskontroll måtte grensene stenges eller være ubetjente. Bemanningen ved sjøgrensen i Sør-Vest politidistrikt ville bli ytterligere redusert med økt risiko for ukontrollerte passeringer.

Det heter i rapporten:

I dagens sikkerhetspolitiske situasjon, med et skjerpet trusselbilde, er det nødvendig med

Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og arbeidstvisten mellom Unio og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet i forbindelse med Statsoppjøret 2024

grensekontroll. For luft gjelder det hele risikospekteret og inkluderer samtlige kjente trusler. For sjøgrensen er det også grunn til å fremheve etterretningsaktivitet fra sivile fartøy som ifølge Politiets Sikkerhetstjeneste (PST) i nasjonal trusselvurdering pågår til enhver tid i norske farvann. Mange russiske sjøfolk mønstrer av og på i Vest politidistrikt, samtidig som russiske sjømenn befinner seg om bord på en rekke skip langs hele den norske kysten som mannskap.

[...]

Konklusjon

Schengen avtalen skal sikre indre reisefrihet mellom alle deltagende land som er tilsluttet denne. Dette innebærer at Norge som medlemsland også påtar seg ansvaret for inn- og utreisekontroll av reisende i Schengenområdet på vegne av alle øvrige medlemsstater. Dette er en internasjonal forpliktelse som Norge ikke kan velge bort og er en forutsetning for å være en del av dette samarbeidet.

Politiet er gitt i oppgave å gjennomføre grensekontrollen på vegne av den norske stat og har ansvar for å kontrollere personer ved inn og utreise som kan utgjøre en trussel mot nasjonale sikkerhetsinteresser til samtlige medlemsland. Streiken medfører at politiets grensekontroll i Vest politidistrikt enten må stenges eller være ubemannet. Ettersom det ikke er mulig å stenge sjøgrensen vil denne imidlertid stå åpen.

Samlet vurderes dette som så alvorlig at det direkte påvirker politiets evne til å opprettholde våre internasjonale forpliktelser og utgjør en trussel mot nasjonale sikkerhetsinteresser.

Videre rapporterte Politidirektoratet om flere konsekvenser for vakt og beredskap. Særlig alvorlig var det at 10 systemoperatører ved helikoptertjenesten ville bli tatt ut i streik fra onsdag 5. juni. Det var sendt 5 søknader om dispensasjon som alle var blitt avslått. Konsekvensen av dette var at helikoptrene ikke ville kunne fly. Det var dialog om dette mellom departementene utover kvelden 4. juni. Arbeids- og inkluderingsdepartementet ba i den forbindelse om ytterligere presiseringer og konkretiseringer av effekten av uttak. Justis- og beredskapsdepartementet rapporterte:

Konsekvensen er at vi ikke har noen helikopterkapasitet verken til politioppdrag (søk og redning) eller transportoppdrag.

Etter 22. juli 2011 ble det besluttet at helikoptrene skulle ha en beredskap på maks 15 minutter. Dette var en direkte følge av at helikoptret ikke var tilgjengelig den dagen grunnet ferieavvikling. Det forutsettes at helikopter skal kunne være i luften i løpet av få minutter for å utføre livreddende hasteoppdrag. [...]

Når helikoptrene ikke kan fly innebærer det at politiet ikke vil kunne utføre livreddende oppdrag i saker der personer er f.eks. er savnet eller suicidale. Dette betyr at NB vil få en vesentlig lengre responstid på oppdrag utenfor det sentrale Østlandet. NB er vår nasjonale ressurs ved terror-, krise og naturhendelser og er en forutsetning for oppfyllelse av politiets samfunnsoppdrag. Behovet for helikopter oppstår både jevnlig og plutselig, og å sette helikoptrene på bakken har en vesentlig samfunnsmessig konsekvens. Helikoptrene flyr mellom 1500 og 2000 oppdrag i året og redder livet til flere personer hvert år.

Oppsummert konkluderte Politidirektoratet:

Streikeuttaket medfører at politiets evne til grensekontroll er så svekket at vi ikke lenger vil kunne utføre våre internasjonale forpliktelser, ikke oppfylle den grunnleggende funksjon om lov og orden, jf. sikkerhetsloven 1-5 nr. 2. Dette innebærer en økt risiko for at kriminelle og andre trusselaktører kan komme inn til Norge via luft og sjø. Det vises til trusselbildet fra PST, etterretningstjenesten og politiets trusselvurdering.

Vi legger også til grunn til at bortfall av helikoptertjenesten reduserer politiets evne til å håndtere alvorlige hendelser i betydelig grad. Dersom helikoptrene ikke kan fly, mener vi dette vil kunne få alvorlige og direkte følger for liv og helse. Det vises til nevnte eksempler overfor som viser at det i slike tilfeller ikke er tid å miste av hensyn til å utføre livreddende oppdrag.

Vi vurderer at hver av disse forhold innebærer alvorlige samfunnsmessige konsekvenser.

4.3 Departementets vurderinger

Arbeids- og inkluderingsdepartementet vurderte situasjonen slik at tvisten mellom Unio og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet måtte løses ved tvungen lønnsnemnd før arbeidssdagen begynte onsdag 5. juni. Årsaken til dette var Justis- og beredskapsdepartementets

vurdering om at utvidelsen av streiken fra onsdag 5. juni ville medført et bortfall av helikoptertjeneste, som ville redusert politiets evne til å håndtere alvorlige hendelser i betydelig grad. Dette ville kunne fått alvorlige og direkte følger for liv og helse, og ble av Justis- og beredskapsdepartementet alene vurdert som en alvorlig samfunnsmessig konsekvens.

Justis- og beredskapsdepartementet vurderte videre at det varslede streikeuttaket ville medført en stor sikkerhetsmessig trussel som følge av svekkelsen av politiets grensekontroll, som også ville medføre fare for alvorlige samfunnsmessige konsekvenser.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet vurderte på bakgrunn av rapportene fra Justis- og beredskapsdepartementet at det varslede uttaket fra 5. juni ville medført en fare for samfunnsmessige konsekvenser av en så alvorlig karakter, at det ville være uforsvarlig å ikke gripe inn i konflikten før dette uttaket ble iverksatt.

På denne bakgrunn innkalte statsråden partene til møte onsdag 5. juni kl. 07.30. På statsrådets forespørsel bekreftet partene at de ikke så noen mulighet for å komme til enighet i tvisten mellom dem. I lys av dette informerte statsråden partene om at Regjeringen ville gripe inn med tvungen lønnsnemnd. På anmodning fra statsråden sa arbeidstakerne seg villig til å gjenoppta arbeidet slik at streiken ble avsluttet.

5 Konklusjon

Det overlates til Rikslønnsnemnda å avgjøre tvistene. Det følger av lønnsnemndloven § 2 andre ledd at en avgjørelse av Rikslønnsnemnda har samme virkning som en tariffavtale. Dette gjelder

enten saken frivillig er brakt inn for nemnda av partene, eller gjennom vedtak om tvungen lønnsnemnd.

I forslaget til lov § 1 fremkommer det at tvistene skal avgjøres av Rikslønnsnemnda. Nemnda må for å kunne avgjøre hele de aktuelle tvistene ha den samme kompetansen som partene til å fastsette innholdet i tariffavtalene. Rikslønnsnemnda spiller en sentral rolle i det norske tariffsystemet. Skal nemnda fullt ut kunne fylle sin rolle som et effektivt tvisteløsningsorgan, må den kunne behandle alle sider ved tvisten. Det gjelder også spørsmål om å fastsette unntak fra bestemmelser i lov når partene er gitt kompetanse til å inngå tariffavtale om det, innenfor de rammer som følger av EØS-retten.

Norge har ratifisert flere ILO-konvensjoner som verner organisasjonsfriheten og streikeretten (konvensjon nr. 87, 98 og 154). Slik konvensjonene har vært tolket av ILOs organer, stilles det strenge krav for inngrep i streikeretten, men det åpnes likevel for inngrep dersom streiken setter liv, helse eller personlig sikkerhet for hele eller store deler av befolkningen i fare. Sosialpakten under Europarådet har i artikkel 6 nr. 4 en tilsvarende bestemmelse som verner streikeretten. Artikkel 6 må imidlertid ses i sammenheng med artikkel G, som åpner for at det ved lov kan foretas begrensninger i streikeretten som er nødvendige i et demokratisk samfunn til vern av andre menneskers frihet og rettigheter, eller til vern av offentlige interesser, den nasjonale sikkerhet og moral i samfunnet.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet er av den oppfatning at et vedtak om tvungen lønnsnemnd i de omhandlede arbeidstvistene er innenfor rammen av de konvensjoner Norge har ratifisert.

Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og arbeidstvisten mellom Unio og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet i forbindelse med Statsoppgjøret 2024

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og arbeidstvisten mellom Unio og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet i forbindelse med Statsoppgjøret 2024.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og arbeidstvisten mellom Unio og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet i forbindelse med Statsoppgjøret 2024 i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og arbeidstvisten mellom Unio og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet i forbindelse med Statsoppgjøret 2024

§ 1

Arbeidstvisten mellom Akademikerne og staten v/Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og arbeidstvisten mellom Unio og staten v/Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet i forbindelse med statsoppgjøret 2024 skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 2

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans, jf. lov 18. juli 1958 nr. 2 om offentlige

tjenestetvister (tjenestetvistloven) § 21 for å løse tvistene.

Reglene i lov 27. januar 2012 nr. 10 om lønnsnemnd i arbeidstvister (lønnsnemndloven) får tilsvarende anvendelse.

§ 3

Loven trer i kraft straks. Loven opphører å gjelde når Rikslønnsnemnda har avsagt kjennelse i tvistene.

